

УДК 330.15:330.32

Огданський К. М.

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України

НАУКОВІ ОСНОВИ ОЦІНЮВАННЯ І УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ ДИНАМІКОЮ

Обґрунтовано концепцію управління соціальною динамікою з наданням методичного, інструментального та інформаційного забезпечення її оцінки за мірою управлінських впливів. Аналіз статистичних даних показує, що питання управління соціальною динамікою здійснюється без узагальнень тобто за окремими напрямками в силу відсутності відповідних науково-методичних основ. Розроблено теоретико-методологічні основи оцінки соціальної динаміки та забезпечення на цій основі керованого, сталого, цивілізаційного соціального поступу з наданням необхідного для системи управління методичного, інструментального та інформаційного забезпечення.

Ключові слова: соціальні зміни, управління, концепція, оцінка, наукові основи.

Постановка проблеми. З самого початку виникнення держави змістом її функціонування вбачалося взяття нею на себе соціальних обов'язків щодо своїх громадян. Стародавній філософ Платон ще до нашої ери писав, що «...держави виникає, коли кожен із нас не може задовольнити сам себе, але багато в чому ще відчуває нестатки...» [1, с. 142]. Природно, що за часи становлення держави як інституту існування суспільства суттєво змінювалися підходи до визначення сутності, природи та обсягів її соціальних зобов'язань. Проте тільки ХХ ст. було реально збагачено практикою реалізації державою соціальної функції в умовах різних суспільних устроїв як на засадах усупільнення засобів виробництва, так і на основі плюралізму форм власності. У другій половині ХХ ст. та з переходом у систему координат ХХІ ст. високорозвинені країни світової спільноти, взагалі, підпорядкувавши діяльність усіх ланок економіки соціальній компоненті розвитку, вийшли на принципово відмінний у якісному розумінні інститут соціальної держави. Цій трансформі сприяв факт порозуміння того, що економіка досягла таких масштабів і потенцій, за яких опікування лише економічними проблемами без реалізації в достатній мірі соціальної функції призводить до втрати економічною системою здатності не тільки до зростання та підвищення ефективності, а й до простого відтворення. В основному мова йде не стільки про створення адекватної часу системи соціальних гарантій, а перш за все про реальний перебір соціальними цінностями на себе стільки значущої для суспільства регулятивної функції. В цьому контексті не стала осторонь і Україна, яка разом з незалежністю через деякий час проголосила себе соціальною державою. При цьому слід мати на увазі, що на національних теренах розбудова соціальної держави розпочалася і продовжується на принципі відкочування від повної до часткової соціалізації з запровадженням ринкового механізму активізації економічної діяльності, імунізованого відповідною дозою соціальності. Ця специфіка вимагала напруження наукової думки в напрямку формування менеджменту, який би резонував із специфікою українського соціуму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Природно, що нагромаджений пласт наукових розробок проблеми соціалізації відіграв відповідну роль у формуванні теорії соціалізації постсоціалістичних країн і їх специфіка не звела його нанівець. Тим не менше українським реформаторам практично не залишилося місця для прямих запитань досвіду просування по щаблям соціалі-

зації в напрямку посилення добробутних позицій населення країни. Потреба у новому погляді на забезпечення домінантності соціальних аспектів розвитку сприяла сплеску відповідних наукових досліджень в різних ракурсах. В особливій мірі цей науковий внесок дістав прояв у працях О. Амоші, В. Бесєдіна, Д. Богині, З. Варналія, З. Галушки, В. Гейця, М. Герасимчука, В. Гришкіна, А. Гриценка, О. Грішної, С. Дорогунцова, Н. Деевої, Ю. Зайцева, О. Каховської, Б. Кваснюка, С. Кирєєва, В. Куценко, Е. Лібанової, І. Лукинова, О. Новікової, В. Новікова, Л. Тимошенко, М. Чумаченка та ін., якими щодо домінування сфери соціальних відносин було сформовано новітні поняття, категорії, механізми реалізації і об'єднано їх в єдину концептуальну цілісність. Проте, незважаючи на численні дослідження вказаної проблематики, в площині трансцендентного залишаються окремі її аспекти, які стримують соціальний поступ суспільства.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. За результатами двадцятидвохрічного реформування створено підвалини ринкової економіки з суб'єктами різних форм власності, лібералізовано підприємницьку діяльність тощо. Але в соціальному контексті – за висловом академіка НАН України Е. Лібанової – для країни характерна «масштабна бідність і надмірна, необґрунтована нерівність», а також «...прояви прямого порушення базових прав людини» [2, с. 5, 8]. Відсутність позитивного соціального поступу і власне розрив між реаліями і конституційними нормами життя є свідченням прорахунків у здійсненні соціальної політики, а по великому рахунку у відсутності регуляторних механізмів. Нинішня соціальна реальність в силу її багатоцільової визначеності потребує принципово нових методів проектування і здійснення змін в руслі цивілізаційних вимог, а саме адекватного реагування на виклики часу та пристосування до змінюваного середовища. Тим не менше стає все більш очевидною невідповідність інструментальних можливостей системи управління потребам забезпечення соціальної динаміки. Було б великою помилкою покласти на плін подій і пасивно сприймати неадекватність управлінських впливів на соціальний поступ.

Метою даної статті є розробка теоретико-методологічних основ оцінки соціальної динаміки та забезпечення на цій основі керованого, сталого, цивілізаційного соціального поступу з наданням необхідного для системи управління методичного, інструментального та інформаційного забезпечення.

Виклад основного матеріалу. У найзагальнішому вигляді сутність управління соціальною динамікою зводиться до організуючого і регулюючого впливу на суспільну життєдіяльність на конкретній території через спеціально створені управлінські структури. Характеризувати і оцінювати управління соціальними процесами методологічно можливо виключно через його вплив на ті чи інші сторони соціального буття. Відтворення результату впливу управлінського рішення, беззаперечно, здійснюється за допомогою відповідної інформації. Тому можна стверджувати, що управління зводиться до інформаційних потоків різного наповнення і спрямування, їх опрацювання з виділенням тих чи інших результатів хоча і вельми умовно.

За своїм соціальним призначенням суб'єкти управління мають вивчати й знати потреби суспільства загалом і різних прошарків населення. Для визначеності в цьому питанні необхідно окрім отриманого від об'єкта управління інформаційного результату та пропозицій щодо його нарощення зібрати інформацію про соціальні, політичні, організаційно-технічні, економічні процеси на території і в країні у цілому, які можуть привести до виникнення негараздів або сприяти задоволенню потреб населення товарами і послугами.

Для управління об'єктами комплексу соціалізації й оцінки управлінських впливів на них необхідні не всі дані щодо соціально-економічних процесів, а лише та частина інформації, яка спеціально виділена із загального масиву характеристик за певними критеріями придатності. На основі цієї інформації розробляється складний інформаційний простір управлінських рішень.

Мова йде про те, що не можна бути впевненим у досягненні конкретного прогнозованого соціального результату, а тільки якогось з множини їх можливих і не завжди бажаних.

Щоб спрямувати управління на результативний шлях вирішення проблеми соціальної динаміки необхідно надати управлінській діяльності методико-інформаційне забезпечення, обґрунтувати інформаційний масив і інструментарій його обробки для оцінки реального стану і формування ефективного рішення.

Для оперативного аналізу соціального поступу огляд показників, кількість яких нараховує вже понад 100, є методично неприйнятним. Вони повинні бути звуженими до розумних меж. За ствердженнями фахівців, для оцінки ефективності системи управління та визначення реального приросту соціально-економічного розвитку регіону

Таблиця 1

Показники відтворення соціальних змін і еталони оцінювання соціальної динаміки

Складова соціальної динаміки	Показник	Сутність	База (еталон) оцінки	Джерело щодо бази
Соціальне зростання	Охоплення дітей дошкільними закладами	Відтворює набуття дитиною як у пасивному, так і в активному режимі ціннісних орієнтацій	В дошкільних навчально-виховних закладах має бути створена така кількість місць, яка дозволяла б розмістити в них 75-85% дітей дошкільного віку в містах і 60-70% – у сільській місцевості	[7, с. 28]
	Кількість учнів на одного вчителя в школах в середньому	Абсолютне завантаження і достатня увага учням	В середньому по країнам світової спільноти в межах 18	[8, с. 119]
	Видатки зведеного бюджету на освіту у ВВП, %	Підтримання та розвиток інфраструктури і контингенту вчителів	За статтею 61 Закону України «Про освіту» – не менше 10 %	[9]
	Кількість населення на один ВУЗ	Доступність та достатність фінансування вищої освіти	У середньому на один ВУЗ припадає у США до 75000 населення	[10, с. 134]
	Кількість студентів на 10000 осіб населення	Охоплення населення вищою освітою	У розвинених країнах світу 41 студентів з розрахунку на 10000 осіб населення	[11, с. 42]
	Співвідношення середнього медичного персоналу і лікарів	Своєчасна реалізація настанов лікаря	За даними ВООЗ, оптимальне співвідношення – 4	[12, с. 8]
	Питома вага видатків на охорону здоров'я в загальній їх сумі	Фінансова спроможність національної системи охорони здоров'я	Питома вага видатків на охорону здоров'я у Німеччині – 13%	[13]
Соціальний розвиток	Частка оплати праці у грошових доходах населення (ОП _{гд})	Визначає матеріальний рівень життя	В розвинених країнах на заробітну плату припадає 60-65 % грошових доходів населення	[14, с. 54]
	Співвідношення між ЦРС і СМЗП	Повнота відтворення робочої сили	За розрахунками автора – 1,1	
	Коефіцієнт заміщення (відношення пенсії до СМЗП)	Підтримання купівельної спроможності пенсіонерів	У Швеції та Німеччині – 65%	[15]
	Споживання продуктів харчування за вагою на особу за рік	Відтворення працездатності і підтримання життєдіяльності	Медична норма споживання продуктів харчування на особу за рік – не менше 968,2 кг	[16, с. 475]
	Питома вага продукції тваринного походження в структурі споживання	Підвищення захисних властивостей організму, покращення процесів обміну, стану здоров'я	Гранична норма частки їжі тваринного походження – 55 %	[17]
	Загальна житлова площа на мешканця	Комфортність проживання	У Європі на кожного мешканця в середньому припадає 30-45 м ² житла на особу	[18, с. 223]
	Оптимальний рівень зайнятості населення	Нарощування власної доходної бази	У розвинених країнах – 50,0 %	[19; 20]

достатньо охопити інструментальними засобами не більше 7-11 критеріїв [3, с. 280].

Перш за все, для точного і скоординованого руху соціальної системи до програмно визначеної мети за певними показниками треба порозуміти процеси, які реально формують соціальну динаміку. І в цьому контексті треба поперед всього орієнтуватися на зміст і взаємозв'язок між такими поняттями як «соціальне зростання» і «соціальний розвиток».

Методологія дослідження соціального зростання має охопити в першу чергу систему формування в людині якостей, які надають їй змогу реалізувати себе в суспільстві через активну продуктивну діяльність. Призначенням соціального розвитку є постійне підвищення рівня добробуту населення, в зв'язку з чим він спрямований як на окрему людину, так і на більш широке коло процесів суспільного співжиття, певні спільноти та суспільство в цілому. За загальними підходами добробут ідентифікується зі ступенем задоволення потреб людини в необхідних їй матеріальних і духовних благах.

Відомо, що фактологічна сутність соціальних процесів відтворюється не в інформації про них взагалі, а у відповідних питанню розгляду показниках або «...даних про досягнення в чому-небудь...» [4, с. 1024]. Відповідно до інформації органів статистики у формах державної статистичної звітності утримується 106 645 тільки соціальних показників. Якщо бути більш точним, що це приблизно половина всіх наявних показників у формах звітності [5, с. 20].

Справа у тому, що наявність одних лише показників різного характеру і векторного спрямування, дозволяє кваліфікувати їх зміни в категоріях «краще» або «гірше», «зріс» або «зменшився», «прогрес» або «реcesія» і тільки. В цьому контексті логічно приходимо до висновку, за яким рішення щодо зміни соціального показника має прийматися виключно на підставі достатньо кваліфікаційного його оцінювання. Якщо слідувати визначенням змісту оцінювання, які стали майже аксіоматичними, то воно здійснюється по відношенню до того чи іншого показника як порівняння його емпіричного значення з базою оцінки [6, с. 146].

Грунтуючись на сутності понять «показник» і «база оцінювання» нами виділено по 7 показників та відповідні їм еталонні значення для опису стану та змін в блоках «соціального зростання» та «соціального розвитку». Вони зведені у табл. 1.

На наш погляд, ситуацію з соціальною динамікою можна розглядати як в статичі (стан на конкретну дату), так і в динаміці (зміна станів у часовому порів'язанні). Але це можливо лише потенційно. Справа у тому, що ті показники, які пропонуються у табл. 1 для діагностики соціальних змін в аспектах зростання і розвитку, мають різні вимірники – натуральні, вартісні, відносні за відсотками, безрозмірні. Призвести їх до одного вимірника за існуючою статистичною звітністю неможливо. Водночас існує достатньо розробок, які дозволяють забезпечити аналітику соціальних змін одновимірною інформацією через такий інструментальний засіб, як стандартизація.

Зміст стандартизації зводиться до визначення безрозмірного показника Π_c^i за формулою

$$\Pi_c^i = \frac{\Pi_i(t)}{\Pi_E(t)}, \quad (1)$$

де $\Pi_i(t)$ – фактичне значення i -го показника в t -й період часу;

$\Pi_E(t)$ – еталонне значення i -го показника на конкретний t -й період часу.

Оскільки показники мають мінімаксий характер, тобто в одному випадку фактичний показник стосовно еталону мінімізується, а в іншому – максимізується, при розрахунках по формулі (1) має змінюватися позиція еталону зі знаменника на чисельник.

На підставі сукупності стандартизованих показників тієї чи іншої складової соціальної динаміки вихід на узагальнюючу оцінку здійснювався шляхом визначення їх середньоарифметичного значення, а саме:

$$I_{CK}^j = \frac{\sum_{i=1}^n \Pi_c^i}{n}, \quad i = 1, n, \quad (2)$$

де n – кількість стандартизованих показників за складовою соціальної динаміки.

За таким же способом має визначатися й загальний, або інтегральний, індикатор соціальної динаміки країни (регіону):

$$I_{CK} = \frac{\sum_{j=1}^n I_{CK}^j}{n}, \quad j = 1, 2, \quad (3)$$

де j – кількість складових соціальної динаміки.

Результати розрахунку змін станів складових соціальної динаміки і її безпосередньо впродовж 1990-2012 рр. приведені на рис. 1.

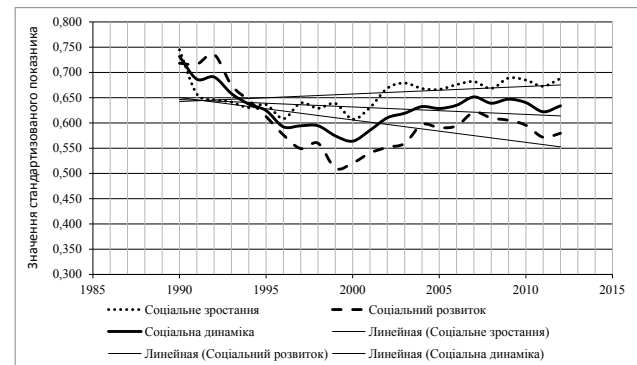

Рис. 1. Зміни соціальної динаміки та її складових у 1990-2012 рр. з відтворенням трендів

Складено і розраховано автором за даними [20]

Згідно з даними рис. 1, соціальна динаміка загалом набула перманентної тенденції спаду. Основним чинником її утримання в площині реcesії є негативна динаміка соціального розвитку. Всі заходи в контексті соціальної політики спрямовані на підтримання соціального зростання.

При цьому вочевидь постає висновок відносно соціальних змін, що їх відслідковування за стандартизованими показниками або інформує про складені тенденції. Реально ж зрозуміти, як відображаються управлінські рішення в соціальних змінах, неможливо.

Тому наша позиція щодо поліпшення управлінської діяльності полягає не тільки в обґрунтуванні інформаційного поля статистичної звітності й отриманні на його основі локальних Π_c^i і узагальнюючих I_{CK}^j та I_{CK} показників, а й насиченні системи координат соціалізаційних змін шкалою пошуку істини.

Вихідне значення кожного із показників змінюється в діапазоні від 0 до 1. Органічне поєднання розрахункових параметрів для оцінки соціальних змін за окремою складовою, а також в комплексі та в різних комбінаціях якраз і є тою методологічною

основною, яка дозволяє виокремити кваліфікаційні зони забезпечення управлінням соціальної динаміки. Є всі підстави трактувати знаходження індикаторів у діапазоні від 0 до 0,250 як незабезпечення соціальної динаміки регуляторним впливом; в діапазоні від 0,251 до 0,5 – як фрагментарне втручання в процеси соціальної динаміки; в інтервалі від 0,501 до 0,75 – як середній рівень корегування соціальних змін без формування комплексної оцінки і в діапазоні від 0,751 до 1 – як системне управління.

Експлікація динаміки показників соціальних змін, репрезентованих на рис. 1, дозволяє стверджувати, що загалом питання управління соціальною динамікою здійснюється без узагальнень тобто за окремими напрямками в силу відсутності відповідних науково-методичних основ.

Висновки і пропозиції. Впровадження в практику аналітико-управлінської діяльності розро-

блених методологічних основ водночас не ліквідує всі негаразди і не надасть соціальним змінам чітко спрямованого характеру. Мова може йти про відкриття ними нових інструментально-організаційних можливостей до прийняття збалансованих управлінських рішень. Їх потенції до забезпечення своєчасних управлінських дій за показниками, що надають сигнали про відкочування до неприйнятної зони, сприятимуть підвищенню результативності управління соціальною динамікою.

З точки зору нової парадигми здійснення моніторингу і оцінки соціальної динаміки регіону, яка зорієнтовує й враховує незбалансовані соціальні зміни, слід продовжити апробацію її основних положень і реалізувати потенційні здібності поєднання суто аналітичних спроможностей та удосконалення системи прийняття рішень.

Список літератури:

1. Платон. Государство // Платон // Древнегреческая философия: От Платона до Аристотеля. – М. : ООО «Издательство АСТ»; Харьков : «Фолио», 2003. – С. 91-440.
2. Лібанова Е.М. Гуманізм, суспільна інтеграція та соціальний розвиток / Е.М. Лібанова // Демографія та соціальна політика. – 2010. – № 2(14). – С. 3-15.
3. Гусаров Ю. В. Управление: динамика неравновесности : науч. издание / Ю. В. Гусаров. – М. : Экономика, 2003. – 382 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і доп.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К., Ірпінь : Перун, 2005. – 1728 с.
5. Любушин Н. В. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия : учеб. пособие / Н.В. Любушин, В.Б. Лещева, В.Г. Дьякова ; под ред. Н.П. Любушина. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 471 с.
6. Кузьмін О.Є. Теоретичні та прикладні засади менеджменту : навч. посібник / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник; 3-тє вид. доп. і перероб. – Львів : НУ «ЛП»; Інтеллект-Захід, 2007. – 384 с.
7. Сосновская Л.Н. Занятость населения в сфере услуг: перспективы развития и методология прогнозных расчетов / Л.Н. Сосновская. – Воронеж : Изд-во ВГУ, 1990. – 100 с.
8. Всемирный доклад по образованию 2007: Сравнение мировой статистики в области образования. – Монреаль : Ин-т статистики ЮНЕСКО, 2007. – 204 с.
9. Закон України «Про освіту» із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : e4a86430aed4a0a035696c094bc7518a.pdf.
10. Мокряк В.Л. Современные тенденции на рынках труда Украины и Польши : монография / В.Л. Мокряк, Я. Руг, А.С. Лобанова. – Кривий Рог-Ополе : Изд-во «И.В.И.», 2002. – 258 с.
11. Мокряк В.Л. Світ. Україна. Кривбас. Динаміка основних показників соціально-економічної статистики (1990-2002 рр.) : навч.-методичний посіб. / В.Л. Мокряк, А.С. Лобанова, Е.В. Мокряк. – Кривий Ріг : «І.В.І.», 2003. – 296 с.
12. Авраменко Т.П. Кадрова політика у реформуванні вітчизняної сфери охорони здоров'я : аналіт. доповідь / Т.П. Авраменко. – К. : НІСД, 2012. – 35 с.
13. Аналіз витрат бюджетної системи на соціальні потреби та розробка фактичних заходів щодо їх раціоналізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrefs.com.ua/page,6,47380-Analiz-rashodov-byudzhethnoiy-sistemy-na-cheskig-mtropriyatiiy-po-ih-racionalizacii.html>.
14. Политика доходов и качество жизни населения / под ред. Н. А. Горелова. – СПб. : Питер, 2003. – 656 с.
15. Коваль О. Підвищувати треба не пенсійний вік, а офіційну зарплату. Пенсійна реформа очима не стороннього / О. Коваль // Дзеркало тижня [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dt.ua/2000/2650/70348/>
16. Трансформація моделі економіки України (ідеологія, протиріччя, перспективи) : монографія / Інститут економічного прогнозування НАН України ; За ред. В.М. Гейця. – К. : Логос, 1999. – 498 с.
17. Оцінка стану продовольчої безпеки України : звіт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : me.kmu.gov.ua/file/link/137290/file/zvit2008_bz.doc.
18. Щеглова О. Показники якості житлових умов населення у регіонах України / О. Щеглова // Економічний аналіз. – 2010. – Вип. 5. – С. 221-224.
19. Россия и страны мира, 2012 : стат. сборник / Федеральная служба государственной статистики; А. Кевеш – председ. ред. коллегии. – М. : Росстат, 2012. – 372 с. [Електронний ресурс].
20. Державна служба статистики України [сайт]: статистична інформація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

Огданський К. Н.

Днепропетровский региональный институт государственного управления
Национальной академии государственного управления при Президенте Украины

НАУЧНЫЕ ОСНОВЫ ОЦЕНИВАНИЯ И УПРАВЛЕНИЯ СОЦИАЛЬНОЙ ДИНАМИКОЙ

Резюме

Обоснована концепція управління соціальною динамікою з изложением методического, инструментального и информационного обеспечения ее оценивания по степени управленческого влияния. Анализ статистических данных показывает, что вопрос управления социальной динамикой проходит без обобщений, т. е. по отдельным направлениям в силу отсутствия соответствующих научно-методических основ. Разработаны теоретико-методологические основы оценки социальной динамики и обеспечения на этой основе управляемого, устойчивого социального движения с предоставлением для системы управления необходимого методического и информационного обеспечения.

Ключевые слова: социальные изменения, управление, концепция, оценка, научные основы.

Ogdanskyi K. N.

Dnipropetrovsk Regional Institute of Public Administration
of the National Academy of Public Administration of the President of Ukraine

SCIENTIFIC BASIS FOR EVALUATION AND MANAGEMENT OF SOCIAL DYNAMICS

Summary

Justified by the concept of social dynamics management outlining the methodological, instrumental and informational support its evaluation of the degree of managerial influence. The statistical analysis shows that the question of management of social dynamics passes without generalizations, that is, in some areas due to the lack of relevant scientific and methodological foundations. Developed theoretical and methodological framework for the assessment of social dynamics and software on this basis-managed, sustainable, civilized social movement with the provision for the control system necessary methodological and information support.

Key words: social change, management, concept, evaluation, the scientific basis.

УДК 336.7

Рамський А. Ю.

Київський університет імені Бориса Грінченка

РОЛЬ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ УСТАНОВ У СФЕРІ МОБІЛІЗАЦІЇ ЗАОЩАДЖЕНЬ ДОМОГОСПОДАРСТВ

У статті розглянуто роль небанківських фінансово-кредитних установ у сфері мобілізації заощаджень домогосподарств. Проведений аналіз діяльності небанківських фінансово-кредитних установ. Виявлена частка трансформованих ресурсів домогосподарств в інвестиції по кожному з інститутів.

Ключові слова: заощадження, домогосподарство, інвестиції, небанківські фінансово-кредитні установи, інвестиційні ресурси, трансформація заощаджень домогосподарств, фінансові посередники.

Постановка проблеми. Одним із ключових питань, яке необхідно вирішити для побудови ефективною та сталою економікою є забезпечення національної економіки інвестиційними ресурсами, адже стабільне зростання економіки неможливе без залучення інвестиційних ресурсів. Дотримання вимоги національної економічної безпеки, з одного боку, і підвищення ефективності системної структури економіки – з іншого, обумовлюють пріоритетність використання неспожитої частини доходу національних економічних суб'єктів як ресурсної основи інвестування в економіку країни. Важливим є використання саме внутрішнього потенціалу країни у сфері акумуляції вільних фінансових ресурсів. Заощадження домогосподарств є тим пріоритетним джерелом внутрішніх інвестицій, яке неповною мірою використовується та є перспективним і актуальним.

В Україні наявний значний нереалізований потенціал фізичних осіб. В умовах гострого дефіциту інвестиційних ресурсів залучення заощаджень цієї категорії позичальників у національну економіку набуває особливого значення для активізації інноваційного розвитку країни. Актуальність цієї проблеми посилюється ще й тим, що зовнішні запозичення на світових фінансових ринках збільшують валовий зовнішній борг країни, посилюють залежність вітчизняного фінансового сектора від змін у кон'юнктурі світових фінансових ринків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему заощаджень та їхнього зв'язку з інвестиціями всебічно досліджували класики економічного вчення К. Маркс, П. Маршалл, Дж. Міль, А. Сміт, У. Шарп та ін. Значний внесок у теорію заощаджень зробив Дж. Кейнс. Серед сучасних економістів країн Заходу заощадження досліджували Ф. Модільяні, Ф. Мишкін, П. Самуельсон, М. Фрідмен та інші.

Представники української економічної науки також приділяють увагу дослідженню ролі національних (у т.ч. й заощаджень населення) заощаджень як інвестиційного ресурсу для економічного розвитку. За останній період це питання відображено в багатьох публікаціях таких вітчизняних науковців: М. Алексеєнка, З. Ватаманюка, В. Зимовця, Б. Кваснюка, Т. Кізими, В. Корнеєва, В. Міщенко, М. Савлука та інших.

Віддаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних та зарубіжних вчених з цієї проблематики, водночас існує потреба в її подальшому дослідженні. Це обумовлено недостатнім рівнем розробки засобів акумуляції залучення заощаджень домогосподарств в умовах нестабільності економіки та втратою довіри основної частини населення країни до фінансових посередників.

Метою статті є подальший розвиток теоретико-методичних засад і практичних пропозицій щодо трансформації заощаджень домогосподарств в інвестиційний ресурс через систему небанківського посередництва, який виступає одним з головних інструментів економічного зростання в країні.

Виклад основного матеріалу. Узагальнення зарубіжного досвіду з питань ролі небанківських фінансових інститутів в економічному розвитку свідчить про те, що ці інститути є основними суб'єктами ринку цінних паперів, через яких забезпечується участь дрібних інвесторів у процесі інвестування [1]. Економічне призначення небанківських фінансових інститутів полягає у забезпеченні базовим суб'єктам фінансового ринку максимально сприятливих умов для їхньої успішної діяльності. Вони функціонують у порівняно вузьких секторах ринку, де потрібні спеціальні знання, технічні засоби та прийоми.

Одним з підвидів інвестиційних небанківських фінансових інститутів є кредитні спілки, які